

BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
FACULTY OF HISTORY AND PHILOSOPHY
„HISTORY.CULTURE.CIVILIZATION” GRADUATE SCHOOL

**The Greek-Catholic Diocese of Oradea in the time of bishop Moise
Dragoși (1777-1787)**

**Teritorial administration, human resources, material patrimony,
financial resources**

THESIS SUMMARY

Scientific coordinator:

Professor Dr. dr. Ovidiu Augustin-GHITTA

Doctoral Candidate:

Tiberiu Alexandru CIORBA

Cluj-Napoca

2023

Table of contents

Introduction.....	5
Chapter I	
Historiography and primary sources.....	10
1.1 <i>Historiography</i>	10
1.2 <i>Primary sources</i>	36
Chapter II	
The beginnings and the consolidation of the Union with the Church of Rome in Bihor.....	42
2.1 <i>The Reform and the Romanian communities of Bihor (17th Century)</i>	42
2.2 <i>The Roman Catholic Bishopric of Oradea and the propagation of the Union (1692-1748)</i>	46
2.3 <i>The county investigations from the first half of the 18th Century and the impact on the evolution of the united communities fo Bihor</i>	57
2.4 <i>The united parishes of Bihor durind the period of Meletie Kovaci (1748-1775)</i>	82
2.5 <i>The founding of the Greek-Catholic Bishopric of Oradea, 1777</i>	106
Capitolul III	
Human resources, financial resources and investments of the Greek-Catholic Bishopric of Oradea, 1777-1787.....	115
3.1 <i>Conscriptions of the population in united parishes</i>	115
3.2 <i>Payment of priests and singers in the diocese</i>	125
3.3 <i>The Estate of Beiuș</i>	137
3.4 <i>The Greek-Catholic Cathedral „Saint Nicolas” from Oradea. Maintenance and spending, 1778-1786</i>	143
3.5 <i>Eclesiastical buildings. Churches and parish houses</i>	154

Chapter IV

The territorial administration of the Greek-Catholic Church of Oradea 1777-

1787.....162

4.1 *General data about the fluctuation of the districts and parishes under Moise Dragoși (1777-1787).....163*

4.2 *The district of Arad.....172*

4.3 *The district of Beiuș.....183*

4.4 *The district of Beliu.....215*

4.5 *The district of Crișul Repede.....223*

4.6 *The district of Giriș.....235*

4.7 *The district of Laksag (Luncii).....244*

4.8 *The district of Oradea.....306*

4.9 *The district of Tulca.....326*

Conclusions.....329

Bibliography.....337

List of figures and tabels of content.....367

Annexe.....372

Keywords: episcopate, Oradea, Greek Catholicism, establishment, statistics, demography, taxation, administration.

The history of Greek-Catholicism in Bihor in the 18th century, or the Partium land as it was also called, in the specialized literature, has remained until now a "fertile field" of analysis for local researchers. Compared to other periods, a relatively small number of articles, studies and books have been published, with many historians preferring to focus their interest on other key episodes in the denomination's evolutionary path. The present thesis wants to discuss one of the most significant moments in terms of the ecclesiastical organization of the Romanians, the establishment of the Greek-Catholic Episcopate in Oradea, the successive stages through which the goal was achieved and last but not least, the way in which the new institutional entity performed in the first decade of existence under the leadership of Moise Dragoși (1777-1787).

In order to paint a picture as complete as possible of all administrative facets, the analysis was structured in four major research directions, each with the central purpose of an adjacent aspect that together manage to offer new valences and contributions. The first chapter mainly discusses the topic of the historiography of the subject and wants to provide a total picture of the most important works done by historians, priests and specialists over the decades. As mentioned above, even if this topic has not been a popular one, there are still established authors who have presented significant research vectors collectively laying the ground for the historiographical foundation of this topic. In order to quantify their contributions, the analysis considered the presentation of several methodological coordinates: arguments, sources, themes and language. Starting from the 19th century itself, an attempt was made to highlight all works that provided relevant information. In the second part of the chapter, a brief statistical and quantitative analysis of the primary sources that are still preserved in the local archival funds was carried out. The files considered are mostly found within the Bihor County Service of the National Archives, but also in other places (Cluj-Napoca or Rome). The sources have been divided according to thematic criteria in order to emphasize primarily the informational potential that can be used and the primary research directions: conscriptions/lists, reasons/foundations, ecclesiastical buildings (churches, schools and parsonages), complaints and judgments, economic problems, administrative problems, canonical visits, education and training, the domain from Beiuș, inventory of goods, religious movements. By structuring the documents in this way, the chapter becomes a true historiographical tool for organizing the preliminary data.

The next chapter puts in the foreground the confessional evolutionary path, especially in the first half of the 18th century. In order to best highlight the impact of the establishment of the diocese of Oradea, the discussion must be placed in the much more complex context of the social, political and confessional changes that took place in the first fifty years due to the establishment of the Habsburg imperial authorities. The creation of the diocese was by no means the initial step but rather an intermediate step in the process of institutional crystallization. Moreover, the appearance of Greek Catholicism in this area was not the result of an internal local impulse but of some external forces and players that mobilized the efforts of religious union putting constant pressure on the Romanian clergy. For this reason, some key elements must be interposed in the general analysis to see how the circumstances of Dragoși's era were arrived at and what were the formative steps. Five parallel themes have been chosen to illustrate the whole process since the late 17th century. The first sub-chapter offers a short analysis of the impact of the Reformation on the Romanian communities to see how the first attempts to capture the Romanians to a new religion

were defined. These attempts juxtaposed in parallel with the future ones of the Catholic Church present some possible answers for which the Romanians were much more receptive towards the Latin invitations than the Protestant ones. The Roman-Catholic Diocese of Oradea together with the Greek-Catholic Diocese of Muncaci played a central role in the early manifestations. For this reason, I chose in the next sub-chapter to outline the contributions and the ecclesiastical strategy used by them in the first decades. As might be expected, the early period was highly volatile in terms of religious movements. Even if in some areas of Bihor the Romanian priests were predisposed towards accepting the Roman Catholic authority, things did not have a constant and large-scale effect. The jurisdictional clashes between the dioceses of Oradea and the Orthodox diocese of Arad led to numerous direct conflicts that shook the fragile peace of the county from its foundations, finally leading to official investigations by the local and imperial authorities. The third sub-chapter has as its central aim the systematic analysis of these investigations, of the causes and effects that occurred sequentially over the decades. In essence, the first steps towards Greek-Catholic identity coagulation took place in this chronological interval, and the results slowly led to a total reorganization of the confessional landscape. The foundations of the diocese, at least from an administrative perspective, began here. Likewise, the central moment occurred in the middle of the century in 1748 when Meletie Kovaci received the title of Greek-Catholic auxiliary bishop, establishing the institutional stratigraphic foundation that directly marked the formation of the future bishopric. The presentation of data on the existing parishes during Kovaci's period delimits a starting point for the final form that local Greek-Catholicism had under Dragoși. Last but not least, sub-chapter five directly discusses the official stages of formation of the diocese between the years 1775-1777 and at the same time points out the organization of the chapter with its members in order of functions.

The institutional mechanism of the new diocese format had multiple valences and priorities that arose from the requirements and regulations imposed by the Habsburg authorities. In highlighting the most important qualities, the analysis of the diocese was divided into two complementary thematic trajectories. On the one hand, in chapter III, the agglutination of data was considered in order to establish a more general picture starting from five specific themes. In the first subchapter, the issue of confessional demography was considered. Thanks to the periodic conscriptions organized in the years 1777, 1782 and 1785, it was possible to distinguish quantitatively the population fluctuations in the local villages and parishes, and it denotes to some extent the influence of the administration in Bihor. The second sub-chapter sets its sights on fiscal details, gradually tracing over the years how the Greek Catholic clergy were financially supported, starting from subsidy lists found in archival files. Subchapter three wants to deal with an important, even fundamental, point that happened during the pastorate of Moise Dragoși, obtaining jurisdiction over the domain from Beiuș. By acquiring the fiscal right over this area, the diocese was able to organize its internal structure much more efficiently by maneuvering sums of money towards the most fundamental sectors: supporting the clergy, maintaining ecclesiastical buildings, improving church inventories, etc. The year 1781 was practically the second moment of the establishment of the diocese of Oradea because true independence could only be achieved through financial independence. Sub-chapter four continues in the same key presenting an interesting case study on the maintenance of the Greek-Catholic cathedral "St. Nicholas" in Oradea and the annual expenses made between 1778-1786. The central goal is to analyze in real time how the money was distributed and especially the problems the administration faced. Last but not least, it highlights at the same time the local social relations that existed at the time with many of the merchants, craftsmen and mercantile characters in general with whom the bishopric had to deal. By studying

the example of the cathedral one subtly glimpses the human connections and dynamics necessary for an ecclesiastical institution to survive and at the same time evolve. The last sub-chapter aims towards a global statistical survey of the entire bishopric by highlighting the ecclesiastical edifices from churches and parish houses. A first way to directly observe the impact of the creation of the diocesan administration is by analyzing the state of these constructions, the help received in terms of reconstruction, improvement or even the foundation of new places. If the previous subchapter focused on a single point of interest, here the entire parish landscape intervenes.

The last chapter discusses a thematic topic that has not been analyzed before in specialized historiography (at least not to the same extent), the administrative-territorial organization of the bishopric during Moise Dragoși's time. Starting from a multitude of primary sources in particular, conscriptions, reports, lists of subsidies and inventories of goods, testimonies and correspondence I aimed to recreate as much as possible the destiny of each parish. In order to standardize the amount of information, we standardized the main themes and data for each individual case so that the differences are not so obvious. The analysis focused primarily on the general description of the village (data on landowners and patrons, population demographics), continuing with information on the parish itself (in what year it was founded, who were the parish priests, data on the parish house, income directly). The church in each village was described as far as the documents allowed, highlighting the name of the founder (or founders), the patron saint, the building materials (wood, stone, clay, straw), the church inventory (from furniture, vestments and liturgical books) and any changes that have occurred over the years. In the last part the incomes of the parish priest and the cantor/teacher were emphasized. Thanks to the conscriptions and other documents we were able to rearrange the fiscal data to create a financial statistic regarding the material condition of the clergy. I highlighted aside the sums of money (the help from the bishopric and especially from the stole), the goods and the natural products resulting from the cultivation of the priest's fields and lands, along with any other help given by the community periodically. As for the cantor, it seems that in this early period they also fulfilled the role of local teachers being remunerated according to the number of children they taught in a school year. According to the legislation, the amounts revolved around the figure of 30 kreuzer annually. Of course, in addition to this subsidy, they were also entitled to about a third of the priest's stole and other additional help from the community. Together, all this forms a true picture of what the Greek-Catholic parishes of Bihor were and more than that, what was the direct impact of the ecclesiastical administration on them during the years of Dragoși's pastorate. The information is structured in nine sub-chapters each representing a separate district with the related parishes, except the first one which is a quantitative/general presentation of the fluctuation of the number of districts and the total of parishes in the decade under consideration.

Bibliography

1. Archival Funds

Bihor County Service of the National Archives (SJBAN)

a) Fond Episcopia Greco-Catolică Oradea (EGCO):

-inv. 881: dos. 2, 4, 6, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 234, 277, 279, 426, 431, 449, 459, 469, 471, 579, 795, R1044, 1114, 1166, 1199, 1253

-inv. 1403: dos. 6, 323, 324, 406,

b) Fond Episcopia Romano-Catolică Oradea (ERCO):

-Religionaria: dos. 6, 7, 12, 22, 248

-Acte Ecclesiastice II: dos. 6

-Acte economice III: inv. 246, dos. 3582

c) Fond Domeniul episcopesc român-unit Beiuș:

-inv. 3: dos. 2

d) Fond Colecția de documente:

-inv. 99: dos. 41

Romanian Academy Library, Cluj-Napoca

Fond Blaj:

-M.S.Rom.: dos. 489, 550

-C.R.V.: dos. 700

Vatican Secret Archives:

Fond Arhiva Nunțiatunii de la Viena

-indice 1055, Processi canonici: dos. 548.

2. Edited Sources

Approbatae Constitutiones Regni Transilvaniae et Partium Hungariae eidem Annexarum, Claudiopoli, anno 1696.

Carolus Rimely, *Historia Collegiū Pazmaniani*, Viennae, 1865.

Hurmuzaki, Eudoxiu, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. VII, București, 1876.

Kereszturi, Joseph Aloysius, *Compendiaria descriptio foundationis ac vicissitudinum Episcopatus, et Capituli M. Varadinensis*, Typis Antonii Gottlieb Maramarosiensis, Magno-Varadini, 1806.

Tamás, Végheő, Szilveszter, Terdik, Tiborné, Majchrics, Katalin, Földvári, Éva, Lágler, *Források a magyarországi görögkatolikus parókiák történetéhez – Munkácsi és nagyváradai egyházmegye parókiák összeírása 1774-1782 között 3. Nagyváradai Egyházmegye*, volumul III, Nyíregyháza, 2016.

Schematismus Venerabilis Cleri Diocesis Magno-Varadinensis G.R.C., 1813.

Schematismus Venerabilis Cleri Dioecesis M.Varadinensis G.R.C. pro anno 1847

Schematismus Historicus Venerabilis Cleri Dioecesis Magno-Varadinensis Graeci-Ritus Catholicorum pro anno jubiliari 1900, Magno-Varadini, 1900.

3. Special volumes

Ardeleanu, Ioan, *Istori'a Diecesei Române Greco-Catolice a Oradei Mari*, partea I, Gherla, 1883.

Ardeleanu, Ioan, *Istori'a Romaniloru dein diecesea Oradei Mari inainte și dupa propagarea Calvinismului pana la anulu 1805*, partea II, Blasiu, 1888.

Bolca, Vasile, *Școala normală română unită din Oradea (1784-1934)*, Oradea, 1934.

Borovszky, Samu, *Bihar vármegye és Nagyvárad - Magyarország vármegyéi és városai*, vol. IX, Budapesta, 1901.

Bunyitay, Vincze, *Biharvármegye oláhjai és vallási únió*, Budapesta, 1892.

Călușer, Iudita, *Episcopia Greco-Catolică de Oradea -contribuții monografice-*, editura Logos '94, Oradea, 2000.

Dudaș, Florian, *Românii din Oradea în epoca luminilor*, vol. I, Oradea 1996.

Firu, Nicolae, *Biserica ortodoxă română din Bihor în luptă cu unirea 1700-1750*, Caransebeș, 1913.

Horga, Ioan, *Tradiție și noutate în spiritualitatea românească greco-catolică din epoca luminilor. Episcopia din Oradea*, Oradea, 1996.

Horga, Ioan, *Contribuții la cunoașterea Jozefinismului provincial. Debutul Episcopiei Greco-Catolice de Oradea 1777-1784*, editura Unviersității din Oradea, Oradea, 2000.

Lupșa, Ștefan, *Istoria bisericească a românilor bihoreni*, vol. I, Oradea, 1935.

Radu, Iacob, *Istoria diecezei Române-unite a Orăzii-Mari 1777-1917 de Dr. Jacob Radu prepozit capitular, prelat papal*, Chiriașii Tipografiei Românești, Oradea, 1932.

Salanschi, Raimondo Rudolf, *Din istoria Eparhiei Greco-Catolice de Oradea. Geneză, integrare și devenire*, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2014.

4. General volumes

Abbott, John, *The Complete History of the Habsburg Empire: 1232-1789*, Mosaicum Books, 2018.

Andea, Susana, *Structuri transilvane în epoca Luminilor*, Cluj-Napoca, 1996.

Bagi, Zoltán Péter, „*Oradea cum e ocrotită*” *Lupte pentru Oradea în epoca modernă timpurie. Studii despre istoria Țării Bihorului 7.*, Oradea, 2020.

Beales, Derek, *In the Shadow of Maria Theresa, 1741-1780*, Cambridge University Press, 1987.

Beales, Derek, *Prosperity and Plunder: European Catholic Monasteries in the Age of Revolution, 1650-1815*, Cambridge University Press, 2003.

Beales, Derek, *Enlightenment and Reform in Eighteenth-Century Europe*, I. B. Tauris, London-New York, 2005.

Beales, Derek, *Joseph II. Against the World, 1780-1790*, Cambridge University Press, 2013.

Béla, Scholtz, *Nagy-Várad váránok története*, Nagyvárad, 1907.

Blanning, Timothy Charles William, *Joseph II and Enlightened Despotism*, Longman, 1970.

Blanning, Timothy Charles William, *Joseph II*, Routledge, New York and London, 2013.

Bocșan, Nicolae, *Cultură și societate în epoca modernă*, volum coordonat împreună cu Nicolae Edroiu, Aurel Răduțiu, editura Dacia, Cluj-Napoca, 1990.

Bocșan, Nicolae, Edroiu, Nicolae, Vesa, Vasile, *Convergențe europene. Istorie și societate în epoca modernă*, editura Dacia, Cluj-Napoca, 1993.

Bocșan. Nicolae, Lumperdean, Ioan, Pop, Ioan Aurel, *Etnie și confesiune în Transilvania: secolele XIII-XIX*, editura Cele Trei Crișuri, Oradea, 1994.

Bocșan, Nicolae, Brandes, Dieter, Lukács, Olga, *Evoluția instituțiilor episcopale în bisericile din Transilvania vol. I: De la începuturi până în 1740*, editura Presa Universitară Clujeană, 2010.

Borcea, Liviu, Gorun, Gheorghe, *Istoria orașului Oradea*, editura Cogito, Oradea, 1995.

Borzoș, Gabriel-Florian (Grigore), *Preoții Eparhiei Greco-Catolice de Oradea și familiile lor, în documentele arhivistice I. Preoții hirotoniți (1723-1873)*, editura Ratio et Revelatio, Oradea, 2022.

Braniște, Ene, *Liturgica Generală I*, ediția a III-a îngrijită de pr. Eugen Drăgoi, editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2002.

Budaházy, István, *Contribuții la istoria farmaciei orădene*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2007.

Câmpean, Viorel, *Grigore Maior. Portretul unui intelectual român din secolul XVIII*, Biblioteca Județeană Satu Mare, Satu Mare, 2010.

Câmpeanu, Remus, *Intelectualitatea română din Transilvania în veacul al XVIII-lea*, editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1999.

Câmpeanu, Remus, *Elitele românești din Transilvania în veacul al XVIII-lea*, Cluj-Napoca, 2000.

Câmpeanu, Remus, *Biserica Română Unită între istorie și istoriografie*, editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2003.

Câmpeanu, Remus, Varga, Atilla, Dörner, Anton, *În pragul Europei. Instituțiile transilvane în epoca prerreformistă*, Cluj-Napoca, 2008.

Câmpeanu, Remus, Dörner, Anton, Gyémant, Ladislau, Mureșan, Florin, *Conscripția fiscală a Transilvaniei din anul 1750*, vol. I, editura Enciclopedică, București, 2009.

Câmpeanu, Remus, Câmpian, Anca, Varga, Attila, Miron, Greta-Monica, Popa-Andrei, Mirela, Dörner, Anton, *În Spiritul Europei Moderne. Administrația și confesiunile din Transilvania în perioada reformismului terezian și iosefin (1740-1790)*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009.

Cârja, Ioan, *Biserică, societate, identitate. In honorem Nicolae Bocșan*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007 (în colaborare cu Rudolf Graf, Sorin Mitu și Ana Victoria Sima).

Crăciun, Maria, Ghitta, Ovidiu Augustin, *Church and Society in Central and Eastern Europe*, Cluj-Napoca, 1998.

Davis, Walter, *Joseph II: An imperial reformer for the Austrian Netherlands*, 1974.

Dejeu, Petru, *Așezămintele culturale din municipiul Oradea și județul Bihor*, Oradea, 1926.

Dejeu, Petru, *Instituții culturale din municipiul Oradea și județul Bihor*, Oradea, 1937.

Dobrescu, Nicolae, *Fragmente privitoare la istoria bisericii române*, București, 1905.

Dumitra, Daniel, *Un timp al reformelor. Biserica Greco-Catolică din Transilvania sub conducerea episcopului Ioan Bob (1782-1830)*, editura Scriptorium, București, 2005; ediția a II-a, editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2007.

Dumitran Daniel, Dumitran, Ana, Laslo, Florean-Adrian, „...virtuti decreti tollerantiae beneficia clero Graeci ristituenda...”. *Biserica românească din Transilvania în izvoarele statistice ale anului 1767*, editura Altip, Alba Iulia, 2009.

Fichtner, Paula Sutter, *The Habsburg Monarchy, 1490-1848 Attributes of Empire*, Palgrave Macmillan, 2003.

Firu, Nicolae, *Oradea-Mare*, editura Cultura Națională, Oradea, 1924.

Francois, Wim, Soen, Violet, *The Council of Trent: Reform and Controversy in Europe and Beyond (1545-1700), volume 3: Between Artists and Adventurers*, Vandehoeck&Ruprecht, 2018.

Froese, Wolfgang, Walter, Martin, *Der Türkenlouis: Markgraf Ludwig Wilhelm von Baden und seine Zeit*, Katz, 2005.

Georgescu, Ioan, *Istoria bisericii creștine universale*, Blaj, 1911.

Georgescu, Ioan, *Istoria seminarului român-unit din Oradea Mare*, București, 1923.

Georgescu, Ioan, *Bisericile românești*, Oradea, 1927.

Ghitta, Ovidiu, *Nașterea unei biserici. Biserica greco-catolică din Sătmar în primul ei secol de existență (1667-1761)*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001.

Ghitta, Ovidiu, *Pânea pruncilor (The Infants' Bread) A Post-Tridentine Catechism from the Beginnings of Habsburg Transylvania*, L'Harmattan, 2015.

Gorun, Gheorghe, *Biserica românească și societatea transilvăneană*, Oradea, 2002.

Gorun, Gheorghe, *Sub semnul schimbării. Studii de istorie a românilor din Partium*, Oradea, 2002.

Ladislau Hengelmuller, Ladislau, *Hungary's fight for national existence, or the history of the great uprising led by Francis Rakoczi II., 1703-1711*, Forgotten Books, 2018.

Hodinka, Antal, *A munkácsi görög-katolikus püspökség története*, Budapesta, 1909.

Horga, Ioan, *Construcție europeană: tradiție, realitate și perspectivă*, editura Universității din Oradea, Oradea, 1998.

Ingrao, Charles W., *The Habsburg Monarchy, 1618-1815*, second edition, Cambridge University Press, 2000.

Iorga, Nicolae, *Istoria bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, vol. II, București, 1930.

Janko, Wilhelm Edler, *Allgemeine Deutsche Biographie*, vol. 11, Leipzig, 1880.

Jedin, Hubert, *A History of the Council of Trent*, vol. I, II, 1899.

Kann, Robert, Zdeněk, David, *The Peoples of the Eastern Habsburg Lands, 1526-1918*, University of Washington Press, Seattle and London, 1984.

Lițiu, Gheorghe, *Din activitatea bisericească a Episcopiei ortodoxe a Oradiei în ultimii două sute de ani (1784-1984)*, Oradea, 1984.

Lupaș, Ioan, *Biserica Ortodoxă Română din Transilvania și Unirea Religioasă în cursul veacului al XVIII-lea*, editura Tipomur, Târgu-Mureș, 2004.

Macartney, Carlile Aylmer, *The Habsburg and Hohenzollern dynasties in the seventeenth and eighteenth centuries*, Harper&Row, New York and London, 1970.

Maior, Petru, *Istoria Bisericii Românilor – ediție îngrijită și studiu introductiv de Ioan Chindriș*, vol. I, editura Viitorul Românesc, București, 1995.

Mezősi, Karoly, *Biharvármegye a török uralom megszűnése idejében (1692)*, Budapesta, 1943.

Micu, Samuil, *Scurtă cunoștință a istorii românilor*, editura Științifică, București, 1963, introducere și ediție îngrijită de către Cornel Câmpeanu.

Mihoc, Blaga, *Religie și naționalitate*, editura Logos, Oradea, 1998.

Mihoc, Blaga, *Caritate și prigoană*, editura Logos, Oradea, 1999.

Mihoc, Blaga, *Justiție și moralitate*, editura Logos '94, Oradea, 2000.

Mihoc, Blaga, *Biserică și societate în nord-vestul României*, editura Logos '94, Oradea, 2003.

Mihoc, Blaga, *Biserica și secularul, sau despre oficierea binelui*, Oradea 2007.

Mihoc, Blaga, *Semnul faptelor*, Oradea 2008.

Mihoc, Blaga, *Calea adevărului sau cugetul și voința ierarhilor*, Oradea, 2009.

Mihoc, Blaga, *Judecata cea dreaptă*, editura Logos94, Oradea, 2012.

Mihoc, Blaga, *În sprijinul cetății*, editura Primus, Oradea, 2019.

Miron, Greta-Monica, „*scoală-te, du-te, propoveduește...*” *Biserica greco-catolică din Transilvania. Cler și enoriași (1697-1780)*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004.

Miron, Greta-Monica, *Biserica greco-catolică din comitatul Cluj în secolul al XVIII-lea*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007.

Miron, Greta-Monica, *Viața parohială și diversitate confesională în Transilvania secolului al XVIII-lea. Studiu de caz: uniți și ortodocși în comitatul Dăbâca*, editura Mega, Cluj-Napoca, 2015.

Miron, Greta-Monica, ; „Cărți și cultură clericală în dieceza unită din Făgăraș în secolul al XVIII-lea. Biblioteca seminarului diecezan” în Ovidiu Ghitta, Gheorghe Negustor (coord.), *La granița dintre științe: istorie, mentalități, imaginar. Omagiu profesorilor Simona și Toader Nicoară la vârsta de 60 de ani*, editura Argonaut&Mega, Cluj-Napoca, 2017, pp. 419-443.

Mitchell, Wess, *The Grand Strategy of the Habsburg Empire*, Princeton University Press, 2018.

Nedici, Radu, *Formarea identității confesionale greco-catolice în Transilvania veacului al XVIII-lea: Biserică și comunitate*, editura Universității din București, București, 2013.

Neș, Teodor, *A doua carte despre oameni din Bihor*, Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă al județului Bihor, Oradea, 1979.

Pavel, Constantin, *Școalele din Beiuș, 1828-1928*, Beiuș, 1928.

Păcurariu, Mircea, *Istoria bisericii românești din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș*, Cluj-Napoca, 1992.

Pâclișanu, Zenovie, *Biserica și românismul. Studiu istoric*, 1910.

Pâclișanu, Zenovie, *Propaganda catolică între românii din Ardeal și Ungaria înainte de 1500. Studiu istoric*, 1920.

Pâclișanu, Zenovie, *Din istoria bisericească a Românilor ardeleni. "Teologul" vlădicilor uniți (1700-1773). Studiu istoric cu anexe documentare*, 1923.

Pâclișanu, Zenovie, *Luptele politice ale Românilor ardeleni din anii 1790-1792. Studiu istoric cu anexe documentare*, 1923.

Pâclișanu, Zenovie, *Correspondența din exil a episcopului Inochentie Micu Klein, 1746-1768*, 1924.

Pâclișanu, Zenovie, *Istoria Bisericii Române Unite*, 2006.

Podar, Adrian Vasile, *Papp-Szilagyi Iosif: Scurtă istorie a credinței românilor din Sfintele Cărți și adevărate documente*, editura Universității din Oradea, Oradea, 2009.

Prunduș, Silvestru Augustin, *Cei 12 episcopi martiri ai Bisericii Române Unite cu Roma Greco-Catolice*, editura Viața Creștină, Cluj Napoca, 1998.

Pușcariu, Ioan, *Date istorice privitorie la familiile nobile române*, vol. I, Sibiu, 1892.

Pușcariu, Sextil, *Dacoromania Buletinul „Muzeului Limbei Române”*, anul IV, 1924-1926, partea I, *Studii*, Cluj, 1927.

Radosav, Doru, *Sentimentul religios la români*, editura Dacia, Cluj-Napoca, 1997.

Rațiu, Alexandru, *Biserica furată*, editura Argus, Oradea, 1993.

Rațiu Alexandru, *Persecuția Bisericii Române Unite*, editura Imprimeriei de Vest, Oradea, 1994.

Sana, Silviu, *Secvențe de istorie ecleziastică. Studii privind istoria Eparhiei Române Unite cu Roma de Oradea-Mare*, editura Universității din Oradea, Oradea, 2009.

Sana, Silviu, *...pentru sufletele credincioșilor...: Structuri bisericești și școlare în Eparhia greco-catolică de Oradea-Mare (1850-1900)*, editura Universității din Oradea, Oradea, 2011.

Sana, Silviu, *Carte, cenzură și biblioteci în nord-vestul României – studii privind istoria cărții vechi și a bibliotecilor*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2013.

Sana, Silviu, *Rezistentul – Episcopul dr. Iuliu Hirțea în documentele Securității (1947-1979)*, editura Universității din Oradea, Oradea, 2014.

Sana, Silviu, Ciorba, Tiberiu Alexandru, Ostahie, Traian, *Seminarul Tinerimii Române Unite din Oradea. O istorie a Seminarului leopoldin și a formării clerului greco-catolic (1741-1948)*, vol. 1, editura Mega, Cluj-Napoca, 2022.

Săsăujan, Mihai, *Biserică și societate*, editura Gutenberg Univers, Arad, 2005.

Somogyi, Gyözö, *A Rákóczi-szabadságharc hadserege 1703-1711*, HM Zrinyi, 2018.

Stoicescu, Nicolae, *Cum măsurau strămoșii: metrologia medievală pe teritoriul României*, editura Științifică, București, 1971.

Stollberg-Rilinger, Barbare, *The Holy Roman Empire A Short History*, Princeton University Press, 2018.

Szabo, Franz, *Kaunitz and enlightened absolutism 1753-1780*, Cambridge University Press, 1994.

Szilveszter, Terdik, *Görögkatolikus püspöki központok Magyarországon a 18. Században – Művészet és reprezentáció*, Nyíregyháza, 2014.

Szögy László, Varga Júlia, *A nagyvárad felsőoktatás intézményeinek hallgatói 1740-1852*, Budapest, 2019.

Tatai-Baltă, Cornel, Fărcaș, Ioan, *Iconostasul Catedralei Greco-Catolice „Sfânta Treime” din Blaj*, Alba Iulia, 2011.

Tămâian, Petru, *Istoria seminarului și a educației clerului Diecezeil Române-Unite de Oradea*, Oradea, 1930.

Tripon, Aurel, *Monografia-almanah a Crișanei județul Bihor*, Oradea, 1936.

Turcuș, Șerban, *Considerații privind începuturile Episcopiei Române Unite de Oradea*, în volumul *Studii de istorie a Transilvaniei. Specific regional și deschidere europeană*, coordonatori Sorin Mitu, Florin Gogâltan, Cluj-Napoca, 1994, pp. 130-134.

Vesa, Pavel, *Episcopia Aradului: istorie, cultură, mentalități, 1701-1918*, editura Presa Universitară Clujeană, 2006.

Walters, Barbara R., Corrigan, Vincent, Ricketts, Peter T., *The Feast of Corpus Christi*, The Pennsylvania State University Press University Park, Pennsylvania, 2007.

Zoltán, Péter I., *Trei secole de arhitectură orădeană*, editura Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, 2003.

5. Articles and special papers

Adler, Phillip J., „School Reform among the Orthodox Minorities, 1770-1780” în *Slavic Review*, vol. 33, nr. 1, 1974, pp. 23-45.

Adler, Phillip J., „Serbs, Magyars, and *Staatsinteresse* in Eighteenth Century Austria: A Study in the History of Habsburg Administration” în *The Austrian History Yearbook*, XII-XIII, 1, 1976, pp. 116-152

Andea, Susana, „Aspecte privind viața și activitatea școlară a lui Simeon Maghiar” în *Studia historia*, nr. 32/1987, fasc. 1, pp. 17-27.

Andea, Susana, Andea Avram, „*Ratio Educationis*” și înființarea districtului școlar Oradea” în *Crisia*, nr. 23/1993, pp. 175-185.

Baneu, Alexandra, „Impostores ceu lupi rapaces: imaginea reformaților în De ortu, progressu et conversione Valachorum de Samuil Micu”, în *Caietele Sextil Pușcariu III, Actele Conferinței Internaționale „Zilele Sextil Pușcariu”*, Cluj-Napoca 14-15 septembrie 2017, pp. 38-48.

Bocșan, Nicolae, „Modelul ilir în mișcarea națională românească din Transilvania în epoca Supplexului (1790-1792)” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Historia*, 36, nr. 1-2, 1991, pp. 35-43.

Bocșan, Nicolae, „Ideile politice ale actelor fundamentale ale Unirii Transilvaniei cu România” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Historia*, 37, nr. 1-2, 1992, pp. 141-158.

Bocșan, Nicolae, „The Habsburgs and the Orthodoxy in the Austrian Empire in the XVIII-th Century” în *Transylvanian Review*, 2, nr. 2, 1993, 16-21.

Bocșan, Nicolae, „Imaginea bisericii romano-catolice la românii greco-catolici (Congresul autonomiei bisericii catolice din Ungaria)” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Historia*, 41, nr. 1-2, 1996, pp. 49-68.

Bocșan, Nicolae, „Illyrian privileges and the Romanians from the Banat”, în *Banatica*, nr. 25/2015, pp. 244-246.

Bolca, Vasile, „Lupta episcopului Moise Dragoș pentru înființarea școalei de normă (preparandiei) din Oradea” în *Vestitorul*, nr. 10/34, pp. 1-4.

Borcea, Liviu, „Considerații pe marginea reglementării urbariale a satului Luncoșoara (1772)”, în *Crisia* nr. V/1975, pp. 251-257.

Borcea, Liviu, „Contribuții la istoria școlii orădene în secolul al XVII-lea”, în *Crisia* nr. XI/1981, pp. 343-348.

Borcea, Liviu, *Scrisori de la Constantinopol, un document cu privire la istoria bisericii ortodoxe din Bihor, în secolul al XVII-lea*, în *Familia*, nr. 1/1996, pp. 61-65.

Brueckler, Franka Miriam, Stilinović, Vladimir, „Teaching arithmetic in the Habsburg Empire at the end of the 18th century – A textbook example” în *Historia Mathematica*, nr. 40/2013, pp. 309-323.

Brusanowski, Paul, *Jurisdicția bisericească și privilegiile ilirice în Banat și Ungaria de Sud/Serbia de Nord în secolele XVII-XVIII*, în *Piramida*, nr. 4/2012, pp. 127-131.

Bud, Tit, *Isămnări și date despre înființarea parohiei gr.-cat. române din Sigetul Maramureșului*, Tipariul Tipografiei Diecesane, Gherla, 1905.

Bunyitay Vincze, Málnási Ödön, *A Váradi püspökség a száműzetés az újraalapítás korában (1566-1780)*, vol. IV, Debretin, 1935.

Călușer, Iudita, „Contribuții documentare privind instituțiile locale din plasa Salonta (secolul al XVIII-lea)” în *Crisia* nr. XXI/1991, pp. 311-316.

Călușer, Iudita, Ilea, Ana, „Conscrierea domeniului Beiuș din anul 1778” în *Crisia*, nr. XXV/1995, 177-281.

Călușer, Iudita, „Instrucția preoților greco-catolici din episcopia de Oradea în secolul al XIX-lea” în *Crisia* nr. XXVI-XXVII/1996-1997, pp. 98-117.

Călușer, Iudita, „Schematismul greco-catolic al diecezei de Oradea din anul 1765” în *Crisia* nr. XXVIII/1998, pp. 42-48.

Călușer, Iudita, „Viața spirituală a satului bihorean oglindită în vizitația canonică din anul 1725” în *Crisia* nr. XXIX/1999, pp. 119-135.

Câmpeanu, Remus, „Rolul politic al episcopilor uniți în disputa ortodoxie-greco-catholicism în zona Oradei în veacul al XVIII-lea” în *Familia*, Oradea, nr. 28/1992, nr. 7-8, pp. 18-19.

Câmpeanu, Remus, „Tineri români la școlile confesionale din Transilvania în secolul al XVIII-lea” în *Sargetia*, Deva, nr. XXV/1992-1994; pp. 309-331.

Câmpeanu, Remus, „Considerații privind structura socială a intelectualității române la sfârșitul veacului al XVIII-lea” în *Crisia*, nr. XXIII/1993, pp. 187-194.

Câmpeanu, Remus, „Motivații etnice și confesionale ale conflictelor socio-politice din ținutul Oradei în secolul al XVIII-lea” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Orthodoxa*, Cluj-Napoca, nr. 1-2/1993, pp. 91-96.

Câmpeanu, Remus, „Realități românești reflectate în arhiva Direcției Școlare Oradea la sfârșitul secolului al XVIII-lea”, în revista *Bistrița*, nr. 10-11/1996-1997, pp. 137-140.

Câmpeanu, Remus, „Un efect spectaculos al Unirii religioase: integrarea elitelor românești din Transilvania, Partium și Banat în sistemul catolic de învățământ în prima jumătate a secolului al XVIII-lea” în *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*, Alba Iulia, nr. 6/2002, pp. 205-218.

Câmpeanu, Remus, „Impactul reformelor școlare imperiale asupra învățământului primar românesc în deceniul iosefin” în *Lucrările simpozionului național „Gheorghe Șincai – sub semnul istoriei” prilejuit de împlinirea a 250 de ani de la nașterea cărturarului*, Târgu-Mureș, 2004.

Câmpeanu, Remus, „Izvoare demografice și statistice de deosebită importanță pentru istoria socio-politică, economică și culturală a Transilvaniei în veacul al XVIII-lea” comunicare din cadrul *Zilele Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia*, 2004.

Câmpeanu, Remus, „Oradea – centru elitar și educațional în Secolul Luminilor” comunicare din cadru Simpozionului *Școala Ardeleană și Oradea*, Oradea, 2006, pp. 16-30.

Câmpeanu, Remus, „The Impact of the Religious Reform upon the Transylvanian Education” în vol. *Biserică, societate, identitate: in honorem Nicolae Bocșan*, editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007, pp. 493-502.

Câmpian, Ana, *Restructurarea învățământului în imperiul habsburgic în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Dezbateri și reușite*, în *Libraria Studii și cercetări de bibliologie*, Târgu-Mureș, 2004.

Cârja, Ioan, *Identități profesionale în Europa Central-Orientală (secolele XVII-XXI). Lucrările colocviului internațional din 14-17 noiembrie 2007*, Cluj-Napoca, 2009.

Cârja, Ioan, „Între separație confesională și unitate națională. Bisericele românești din Transilvania și Marea Unire” în *Declarația de autodeterminare de la Oradea din 12 octombrie 1918*, editura Academiei Române, București, 2018, pp. 27-38 (în colaborare cu Cecilia Cârja).

Chindriș, Ioan, „Cel mai vechi șematism românesc cunoscut: Oradea 1813”, în *Transilvanica I Studii și secvențe istorice*, editura Cartimpex, Cluj-Napoca, 2003.

Ciorba, Tiberiu Alexandru, *Procesul canonic al primului episcop greco-catolic de Oradea Moise Dragoși (1777-1787)*, în *Crisia*, nr. XLIII/2016, pp. 117-121.

Ciorba, Tiberiu Alexandru, *The Beginnings of the Greek-Catholic Diocese of Oradea in the Eighteenth Century. The Beiuș Estate Conscriptio of 1778*, în *SUBB – Historia*, volumul 66, Special Issues, November 2021, pp. 89-98.

Covaci, Vasile, „Manufactura de sticlă din Beliu în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea”, în *Crisia* nr. III/1973, pp. 219-234.

Covaci, Vasile, „Din istoricul breslelor orașului Oradea”, în *Crisia* nr. IX/1979, pp. 745-764.

Dumitran, Daniel, „Discurs eclesial și renovare instituțională între Reforma Catolică și iosefinism. Cazul Bisericii Române Unite (sfârșitul secolului XVIII)” în *Apulum*, nr. XXXVI/1999, pp. 339-363.

Dumitran, Daniel, „Episcopia Făgărașului la începutul deceniului iosefin (1781-1784). Opțiuni politice și confesionale” în *Spiritualitate transilvană și istorie europeană*, Alba Iulia, 1999, pp. 326-347.

Dumitran, Daniel, „De la „soborul mare” la sinodul diecezan. Evoluția Episcopiei Făgărașului sub semnul Reformei Catolice (1782-1821)” în *300 de ani de la unirea Bisericii Românești din Transilvania cu Biserica Romei. Actele colocviului internațional din 23-25 noiembrie 2000*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000, pp. 149-168.

Dumitran, Daniel, „Misiunea pastorală în Biserica Română Unită. Cazul episcopului Ioan Bob” în *Studii de istorie a Transilvaniei. Omagiu Profesorului Pompiliu Teodor*, editura Accent, Cluj-Napoca, 2000, pp. 173-180.

Dumitran, Daniel, „Vizitația canonică a episcopului Grigore Maior din anul 1774” în *Apulum*, nr. XXXVII-2/2000, pp. 37-45.

Dumitran, Daniel, „Structuri ecleziastice în dieceza Făgărașului. Raporturile lui Petru Maior cu episcopul Ioan Bob” în *Cultura Creștină*, nr. V/2002, 3-4, pp. 222-256.

Dumitran, Daniel, „Contribuții documentare privind realitățile confesionale din Transilvania în cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea” în *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*, nr. 7/2003, pp. 245-254.

Dumitran, Daniel, „Contribuții documentare la începuturile activității lui Ignatie Darabant” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Graeco-Catholica Varadiensis*, nr. XLIX/2004, 1, pp. 159-213.

Dumitran, Daniel, „Din falsele premise ale unui discurs istoriografic. Raporturile episcopului Ioan Bob cu reprezentanții Școlii Ardelene în 1783-1784” în *Reconstituiri istorice. Idei, cuvinte, reprezentări. Omagiu profesorului Iacob Mârza*, editura Aeternitas, Alba Iulia, 2006, pp. 207-213.

Dumitran, Daniel, „Edictul de toleranță iosefin în Transilvania: repere istoriografice și perspective ale cercetării” în *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*, nr. 11/I/2007, pp. 237-248.

Dumitran, Daniel, „Reformarea clerului parohial în timpul episcopului Ioan Bob. Un posibil model” în *Identități confesionale în Europa Central-Orientală (secolele XVII-XXI). Lucrările simpozionului internațional din 14-17 noiembrie 2007*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009, pp. 201-222.

Dumitran, Daniel, „Forme ale definerii identitare în Transilvania veacului al XVIII-lea. Introducere la critica imaginii istoriografice a românilor neuniți (II)” în *Apulum*, nr. L/2013, pp. 149-203.

Dejeu, Petru, „Biblioteca și Arhiva Episcopiei Române Unite din Oradea” în *Vestitorul* nr. III/1927, pp. 33-35.

Dudaș, Florian, „Contribuții privind cartea românească veche. Epoca luminilor”, în *Crisia* nr. IX/1979, pp. 337-380.

Dudaș, Florian, „Contribuția cărturarilor români din Crișana la bibliografia românească în Epoca Luminilor (1770-1830)”, în *Crisia*, nr. XVI, 1986.

Fabian, Ioan, „Considerații cu privire la obligațiile în muncă a locuitorilor din Gurbediu (comitatul Bihor) între anii 1722-1834”, în *Crisia* nr. XIII/1983, pp. 509-516.

Flueraș, Nicolae, „Galeria episcopilor români uniți din Oradea” în *Vestitorul*, nr. 3/1927, pp. 4-7.

Georgescu, Ioan, „Episcopii din Oradea, ocrotitori ai culturii românești” în *Vestitorul*, nr. 12/1927, pp. 8-11.

Georgiță, Mihai, *Asediul cetății Oradea (1691-1692)*, în *Crisia*, nr. XXXI/2001, pp. 71-100.

Ghitta, Ovidiu, „Din problematica morală la începutul secolului al XVIII-lea (cazuri din Maramureș și Sătmar)” în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj Napoca*, nr. XXVIII/1987-1988, pp. 467-475.

Ghitta, Ovidiu, „Implicații spirituale ale consolidării dominației habsburgice în Ungaria Superioară și Transilvania (secolul XVII-începutul secolului XVIII)” în *Cultură și societate în epoca modernă*, Cluj Napoca, 1990, pp. 33-45.

Ghitta, Ovidiu, „Considerații privind unirea rutenilor și românilor cu Biserica Romei (sf. Sec. XVIII)” în vol. *Convergențe europene. Istorie și societate în epoca modernă*, Cluj Napoca, 1993, pp. 149-158.

Ghitta, Ovidiu, „A Historiographical Outline of the Religious Union in North-West Transylvania” în *Transylvanian Review*, vol. III, nr. 2/1994, pp. 107-127.

Ghitta, Ovidiu, „O veche dispută bisericească și semnificațiile sale” în *Viață privată, mentalități colective și imaginar social în Transilvania*, Oradea-Cluj, 1995-1996, pp. 211-224.

Ghitta, Ovidiu, „Un izvor necunoscut despre Biserica greco-catolică din comitatul Satu Mare la 1734” în *Studii istorice. Omagiu profesorului Camil Mureșan*, Cluj Napoca, 1998, pp. 171-183.

Ghitta, Ovidiu, „Demetrius Monastelli și începuturile unirii ecleziastice în „părțile ungurești” locuite de români” în *Spiritualitate transilvană și istorie europeană*, Alba Iulia, 1999, pp. 294-319.

Ghitta, Ovidiu, „Dezbateri privind scutirea clerului greco-catolic din Ungaria de sarcinile publice. Cazul Sătmăruului (deceniul 3 al veacului XVIII)” în *Relații româno-ucrainiene, istorie și contemporaneitate*, Satu Mare, 1999, pp. 261-277.

Ghitta, Ovidiu, „Formarea și reformarea clerului greco-catolic din comitatul Satu Mare în prima jumătate a secolului XVIII” în *Coordonatele preoției greco-catolice. Istorie și actualitate*, Blaj, 2002, pp. 149-159.

Ghitta, Ovidiu, „Iosif de Camillis: Un vicar apostolic la porțile Transilvaniei”, în *Annales Universitatis Apulensis, Series Historica*, 6/II, 2002, p. 67-80.

Ghitta, Ovidiu, „Din antecedentele înființării provinciei mitropolitane greco-catolice românești: crearea vicariatului pentru ”valahii” din dieceza de Muncaci (1776)” în *Biserica română unită cu Roma, greco-catolică – istorie și spiritualitate*, Blaj, 2003, pp. 285-295.

Ghitta, Ovidiu, „Uniți de rit grec” și ”schismatici” în Sătmar (în prima jumătate a secolului XVIII)” în *Tentația istoriei. În memoria Profesorului Pompiliu Teodor*, Cluj-Napoca, 2003, pp. 539-557.

Ghitta, Ovidiu, „Statul și Biserica greco-catolică din Ungaria habsburgică în prima jumătate a secolului XVIII” în *Anuarul Institutului Italo-Român de Studii Istorice*, nr. I/2004, Cluj-Napoca, pp. 62-68.

Ghitta, Ovidiu, „La începuturile învățământului teologic greco-catolic din Monarhia Habsburgică: Școala de la Muncaci (1744)” în *Școlile greco-catolice ale Blajului 250 de ani de credință și cultură*, Blaj, 2005, pp. 181-191.

Ghitta, Ovidiu, „Bishop Manuel Olsavszky and the Unrest in the Romanian Uniate Church of Transylvania (the Fifth Decade of the 18th Century)” în *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*, nr. 11/II/2007, pp. 180-195.

Ghitta, Ovidiu, „Piety, Nobility, Confessional Identity. The Last Church Founded by Grigore Maior, the Greek-Catholic Bishop of Făgăraș” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Historia*, vol. 58, nr. 1, June 2013, pp. 124-137.

Ghitta, Ovidiu, „The Greek-Catholic Church from Transylvania and the traditional popular religiosity” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Historia*, vol 58, Special Issue, December 2013, 230-245.

Ghitta, Ovidiu, „Circularele în limba română ale lui Andrei Bacinschi, episcop de Muncaci” în *Seminatores in artium liberalium agro, Studia in honorem et memoriam Barbu Ștefănescu*, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2014, pp. 357-374.

Ghitta, Ovidiu, „Românii din satul Tămaia la 1773” în *Societate-Cultură-Biserică. Studii de istorie medievală și premodernă Omagiu Profesorului Avram Andea*, editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2014, pp. 294-329.

Ghitta, Ovidiu, „Episcopul Andrei Bacinschi și ”Marele Iubileom” din 1777” în *Istoria ca datorie. Omagiu academicianului Ioan-Aurel Pop la împlinirea vârstei de 60 de ani*, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2015, pp. 605-619.

Ghitta, Ovidiu, „Românii din Regatul Ungariei și unirea bisericească proclamată la Florența în 1439 (o perspectivă istoriografică)” în *La granița dintre științe: istorie, mentalități, imaginar Omagiu Profesorilor Simona și Toader Nicoară la vârsta de 60 de ani*, editura Argonaut&Mega, Cluj-Napoca, 2017, pp. 130-148.

Gorun, Gheorghe, „A fost Samuil Vulcan student la Oradea?”, în *Crisia* nr. VII/1977, pp. 459-461.

Gorun, Gheorghe, „Implicații sociale și economice ale ocupației militare austriece în Bihor în prima jumătate a secolului al XVIII-lea”, în *Crisia* nr. VIII/1978, pp. 131-138.

Gorun, Gheorghe, „Mișcările țărănești de pe domeniile Beiuș, Vașcău și Beliu de la mijlocul secolului al XVIII-lea”, în *Crisia* nr. IX/1979, pp. 167-181.

Gorun, Gheorghe, „Urbaniul localității Valea lui Mihai (1792)”, în *Crisia* nr. VIII/1978, pp. 333-337.

Gorun, Gheorghe, „Aspecte ale luptei cetățenilor din Oradea pentru autonomia orașului (I). Contribuții la o istorie a orașului Oradea în secolul al XVIII-lea”, în *Crisia* nr. X/1980, pp. 85-104.

Gorun, Gheorghe, „Două asociații ale calfelor din Oradea de la mijlocul secolului al XVIII-lea”, în *Crisia* nr. XIII/1983, pp. 499-508.

Gorun, Gheorghe, „Rapoartele comitatului Bihor din timpul răscoalei lui Horea”, în *Crisia* nr. XVII/1987, pp. 263-270.

Gorun, Gheorghe, „Mișcările țărănești din Bihor în timpul răscoalei lui Horea”, în *Crisia* nr. XVIII/1988, pp. 157-166.

Gorun, Gheorghe, „Contribuții la biografia și activitatea episcopului Ignatie Darabant” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Historia*, 36, 1991, pp. 45-56.

Gorun, Gheorghe, „Documente referitoare la preoții români din Bihor implicați în evenimentele din timpul răscoalei lui Horea” în *Crisia*, nr. XXI/1991, pp. 231-242.

Gorun, Gheorghe, „Mișcarea țărănească condusă de călugărul Sofronie (1759-1761) între motivațiile religioase și coordonatele sociale” în *Crisia* nr. XXVI-XXVII/1996-1997, pp. 81-95.

Gorun, Gheorghe, „Conscrierile comunităților greco-catolice din comitatul Bihor de la mijlocul secolului al XVIII-lea” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia catholica*, nr. XLIII/1998, pp. 55-75.

Gorun, Gheorghe, „Precizări la biografia unei personalități controversate a Bisericii Greco-Catolice române: episcopul orădean Meletie Kovacs” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia graeco-catholica Varadiensis*, nr. XLIV/1999, pp. 181-186.

Gorun, Gheorghe, „Experiența istorică a primului secol al existenței Bisericii Greco-Catolice românești” în *300 de ani de la Unirea Bisericii Române din Transilvania cu Biserica Romei*, Cluj-Napoca, 2000, pp. 169-182.

Gorun, Gheorghe, „Relațiile episcopului Ioan Inocențiu Micu Klein cu Biserica Greco-Catolică Românească din părțile de vest” în *Cultura creștină*, nr. IV/2000, pp. 143-148.

Gorun, Gheorghe, „În jurul constituirii Bisericii Greco-Catolice din părțile de vest” în *Acta Transylvanica*, nr. 1/2004, pp. 203-228.

Gorun, Gheorghe, „Patenta imperială din 1742 a Mariei Tereza de reconfirmare a statutelor Bisericii greco-catolice” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia graeco-catholica Varadiensis*, nr. 2/2004, pp. 167-176.

Gorun, Gheorghe, „Privilegiile „illyrice” (1690-1706) și rolul lor în istoria Bisericii Românești din Transilvania din secolul al XVIII-lea”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, series Theologia graeco-catholica Varadiensis*, XLVIII, nr. 2/2004, pp. 135-158.

Gorun, Gheorghe, „Il vescovo de Camelis e i greco-catolici romeni del comitato di Bihar” în *Rómából Hungáriába. A De Camillis János József munkácsi püspök halálának 300 évfordulóján rendezett nemzetközi tudományos konferencia tanulmányai*, Nyiregháza, 2006, pp. 263-268.

Gorun, Gheorghe, „Raportul generalului de Ville către Maria Tereza privind situația credincioșilor români din Bihor la mijlocul secolului al XVIII-lea” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia catholica*, nr. 1/2008, pp. 141-146.

Horga, Ioan, „Oradea luminilor și mișcarea științifică franceză din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea” în *Crisia* nr. XXIII/1993, pp. 113-119.

Iancu, Diana, *O relatare despre cucerirea cetății Oradea de către trupele imperiale în anul 1692*, în *Crisia*, nr. XLVII, 2017, pp. 85-91.

Ilea, Ana, „Instituții sătești din comitatul Bihor în secolul al XVIII-lea”, în *Crisia* nr. VI/1976, pp. 61-75.

Ilea, Ana, „Lupta țăranimii din Bihor împotriva asupririi sociale în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea”, în *Crisia* nr. VII/1977, pp. 133-145.

Ilea, Ana, Gheorghe Mudura, Vasile Covaci, „Conscrierea domeniului Beiuș la anul 1721”, în *Crisia* nr. X/1980, pp. 353-452.

Ilea, Ana, Covaci, Vasile, „Reglementarea urbarială din comitatul Bihor în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea”, în *Crisia* nr. XI/1981, pp. 143-166.

Ilea, Ana, „Relațiile social-economice bihorene din anul 1722 (I)”, în *Crisia* nr. XII/1982, pp. 169-188.

Ilea, Ana, „Relațiile social-economice bihorene din anul 1722 (II)”, în *Crisia* nr. XIII/1983, pp. 143-166.

Levy, Miriam, „Count Samuel Teleki and His Reform Project: Comments on Habsburg Hungary in 1790” în *East Central Europe*, II, 2, 1975, pp. 152-170.

Maxim, Vasile, „Contribuții la istoria învățământului românesc din Bihor în secolul al XVIII-lea”, în *Crisia* nr. XI/1981, pp. 99-106.

McGill, William, „In search of a Unicorn: Maria Theresa and the Religion of State” în *The Historian*, vol. 42, nr. 2, February/1980, pp. 304-319.

Mihoc, Blaga, „Etatizarea școlilor confesionale greco-catolice” în *Crisia* nr. XXVI-XXVII/1996-1997, pp. 166-176.

Mihoc, Blaga, „Legăturile episcopului Samuil Micu cu intelectualii arădeni” în *Crisia* nr. XXIX/1999, pp. 137-141.

Mihoc, Blaga, „Istoria vieții religioase a românilor din Comitatul Bihor (1692-1750)” în *Crisia* nr. XXXI/2001, pp. 101-164.

Mihoc, Blaga, „Un protocol sau un proces verbal din secolul al XVIII-lea” în *Crisia* nr. XXXIX/2009, pp. 207-226.

Mihoc, Blaga, „Salarii, burse și împrumuturi. Contribuții la istoria eparhiei greco-catolice de Oradea” în *Crisia* nr. XLIII/2013, pp. 133-152.

Miron, Greta-Monica, „Unirea religioasă și mentalul rural transilvănean” în vol. coord. de Sorin Mitu, Florin Gogâltan, *Viață privată, mentalități colective și imaginar social în Transilvania*, Oradea-Cluj, 1995-1996, pp. 164-169.

Miron, Greta-Monica, „O vizitație canonică în comitatul Clujului sub episcopul Grigorie Maior” în Nicolae Edroiu (ed.) *Studii istorice. Omagiu profesorului Camil Mureșanu*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1998, pp. 183-197.

Miron, Greta-Monica, „Instituția consistoriului în Biserica greco-catolică transilvăneană în secolul al XVIII-lea” în Iacob Mârza, Ana Dumitran, *Spiritualitate transilvăneană și istorie europeană*, Alba Iulia, 1999, pp. 319-325.

Miron, Greta-Monica, „Formația preoțimii parohiale greco-catolice în secolul al XVIII-lea” în vol. *300 de ani de la unirea Bisericii românești din Transilvania cu Biserica Romei*, Presa Universitară Clujeană, 2000, pp. 135-148 (Actele colocviului internațional din 23-25 noiembrie 2000).

Miron, Greta-Monica, „Drumul spre hirotonire și sinuozitățile sale: două exemple de la mijlocul secolului al XVIII-lea” în *Coordonatele preoției greco-catolice. Istorie și actualitate*, editura Buna Vestire, Blaj, 2002, pp. 159-168.

Miron, Greta-Monica, „Puterea exemplului. Preotul unit și enoriașii săi din dieceza de Făgăraș în secolul al XVIII-lea” în *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*, nr. 6/II, 2002, pp. 167-182.

Miron, Greta-Monica, „Sate și dacăli în dieceza unită de Făgăraș în secolul al XVIII-le” în vol. *Școlile greco-catolice ale Blajului. 250 de ani de credință și cultură*, editura Buna Vestire, Blaj, 2004, pp. 191-206.

Miron, Greta-Monica, „Condiția materială a preoțimii unite din comitatul Cluj la mijlocul secolului al XVIII-lea” în *Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”. Historia*, vol. L, 2005, pp. 103-124.

Miron, Greta-Monica, „Biserica greco-catolică din Transilvania în anii reformismului” în *În spiritul Europei moderne. Administrația și confesiunile din Transilvania în perioada reformismului terezian și iosefin (1740-1799)*, Presa Universitară Clujeană, 2009, pp. 409-426.

Miron, Greta-Monica, „Episcopia unită din Transilvania (1697-1782)” în Bicolae Bocșan, Dieter Brandes, Olga Lukács, *Evoluția instituțiilor episcopale în bisericile din Transilvania*, Presa Universitară Clujeană, 2010, pp. 165-192.

Mudura, Gheorghe, „Conscrierile urbariale ale domeniului de Vașcău (1772-1848)”, în *Crisia* nr. VIII/1978, pp. 139-158.

Mitu, Sorin, „Celibat ecleziastic și moravurile clericale la românii ardeleni. 1750-1850” în *Echinox*, nr. XX/1988, nr. 5.

Mitu, Sorin, „Reconstrucția ideologică a limbii la Școala Ardeleană” în volumul *Epoca Luminilor. Cultură și civilizație românească*, Deva, 1996, pp. 70-79.

Mitu, Sorin, „Domni, preoți, dar mai ales țărani: reprezentări ale statutului social la românii ardeleni la începutul epocii moderne” în ”*Revista de Istorie Socială*”, nr. VIII-IX/2003-2004, pp. 174-204.

Mudura, Gheorghe, „Documente școlare bihorene din secolul al XVIII-lea (I)”, în *Crisia* nr. XII/1982, pp. 231-247.

Nedici, Radu, „Confesiune și promovare socială. Elita laică greco-catolică din Transilvania în disputa latinizării de la mijlocul secolului al XVIII-lea” în *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*, nr. 14/I, 2010, pp. 107-128.

Nedici, Radu, „Confesionalism și ideologie națională: forme de toleranță și intoleranță inter-denominațională în discursul greco-catolic transilvan (a doua jumătate a veacului al XVIII-lea)” în *Identitate confesională și toleranță religioasă în secolele XVIII-XXI*, editura Mega, Cluj-Napoca, 2011, pp. 143-163.

Nedici, Radu, „O intenție amânată: crearea ierarhiei greco-catolice independente la Oradea în anii 1758-1759” în *Revista Istorică*, 24, 5-6, 2013, pp. 461-477.

Nedici, Radu, „Oralitate și tipar: literatura catehetică greco-catolică din Transilvania la mijlocul secolului al XVIII-lea” în Cristina Bogdan, Alexandru Ofrim, *Pentru o istorie culturală a cărții și a practicilor de lectură*, editura Universității din București, București, 2015, pp. 125-139.

Nedici, Radu, „Rebuilding a sacred landscape: Churches and founders in the Greek Catholic diocese of Oradea (c. 1775-1785)”, în *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*, 18/I, 2014, pp. 267-283.

Pavel, Constantin, „Școlile episcopiei române unite a Orăzii-Mari. Rolul și importanța lor” în *Vestitorul*, nr. 12/1927, pp. 19-23.

Pâclișanu, Zenovie, *Câteva date despre preoții româno-calvini (II)*, în *Cultura Creștină*, anul I, nr. 2/ianuarie, 1911.

Pâclișanu, Zenovie, „Noi mărunțișuri istorice. I.Cheltuelile episcopiei române unite de Oradea înainte cu 160 de ani”, în *Cultura Creștină*, nr. 5/1938, pp. 277-280.

Radu, Iacob, „Însemnări din corespondența episcopului greco-catolic de Oradea-Mare, Moise Dragoși (1776-1787) I” în *Cultura Creștină*, VII, nr. 10/1918, pp. 202-206.

Radu, Iacob, „Însemnări din corespondența episcopului greco-catolic de Oradea-Mare, Moise Dragoși (1776-1787) II” în *Cultura Creștină*, nr. 11-12/1918, pp. 231-238.

Radu, Iacob, „Capitulul Bisericii catedrale, activitatea și membrii săi” în *Vestitorul* nr. III/1927, pp. 15-18.

Radu, Iacob, „Documente privitoare la viața Episcopului Ioan Inocențiu Clain” în *Vestitorul*, VII, nr. 1-2/1931, pp. 11-12.

Sabo, Cornel, „Școala normală diecezană” în *Vestitorul* nr. III/1927, pp. 23-32.

Sana, Silviu, „Contribuții noi la istoria Bisericii Greco-Catolice din Bihor. Ancheta judiciară din 1727” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai Theologia Graeco-Catholica Varadiensis*, nr. XLIX-2/2004, pp. 143-156.

Sana, Silviu, „Protopop și Protopopiat în Biserica românilor din Partium până la jumătatea secolului al XIX-lea” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai Theologia Graeco-Catholica Varadiensis*, nr. LI-1/2006, pp. 173-183.

Sana, Silviu, „Aspecte din viața confesiunilor tradiționale (ortodoxă, reformată și greco-catolică) și baptistă pe teritoriul Bihorului (1700-1918)” în volumul colectiv *Un proiect de reîmpăcare a Bisericilor. O punte între biserici, culturi și religii* (coordonatori Dieter Brandes și Olga Lukács), I, editura Accent, Cluj-Napoca, 2007, pp. 123-128.

Sana, Silviu, „Școlile profesionale din Eparhia Greco-Catolică de Oradea-Mare și politica monarhiei habsburgice până la revoluția de la 1848” în volumul colectiv *Învățământul profesional greco-catolic. Repere istorice*, editura „Episcopul Vasile Aftenie”, Oradea, 2008, pp. 123-128.

Sana, Silviu, „Instituția episcopală a românilor uniți din Partium până în anul 1777” în volumul colectiv *Evoluția instituțiilor episcopale în Bisericile din Transilvania, partea I. De la începuturi până în 1740*, Cluj-Napoca, 2010, pp. 193-205.

Sana, Silviu, „Șematisme și calendare în colecțiile Bibliotecii Județene „Gheorghe Șincai” Bihor” în volumul colectiv *Școala Ardeleană, Anuar, VI/2012*, editura Episcop „Vasile Aftenie”, Oradea, 2012, pp. 309-328.

Sana, Silviu, „Contribuții la istoria Bisericii Seminarului Greco-Catolic din Oradea” în volumul omagial *Diversitate culturală, realități politice și multiconfesionalism în Transilvania și Banat (sec. XVIII-XX)*, editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2014, pp. 161-167.

Sana, Silviu, „Școli primare greco-catolice – între viziune și organizare (1777-1848)” în revista *Sursum Corda*, nr. 1/aprilie 2014, pp. 27-28.

Sana, Silviu, „Contribuții la istoria tiparului orădean. Tipărituri necunoscute ale Episcopiei greco-catolice de Oradea din secolul al XIX-lea” în *Apulum.Seria Historia et Patrimonium* 57, Supplementum, 2020, pp. 221-238.

Sana, Silviu, „Studentii teologi români în Seminarul romano-catolic din Oradea. Dispute privind susținerea materială a acestora în prima jumătate a secolului al XIX-lea” în volumul simpozionului internațional „Școala Ardeleană” intitulat *Educație și cultură. 225 de ani de la înființarea Seminarului Teologic Greco-Catolic din Oradea*, 2017, pp. 337-345.

Sana, Silviu, „Studentii teologi și Seminarul leopoldin. Chestiunea predicilor ținute în limba română în Biserica Seminarului în secolul al XIX-lea” în volumul simpozionului internațional „Școala Ardeleană” intitulat *Universitatea Babeș-Bolyai la o sută de ani. Trecut, prezent și viitor*, Cluj-Napoca, 2019, pp. 293-302.

Sechel, Teodora Daniela, „Medical knowledge and the improvement of vernacular languages in the Habsburg Monarchy: A case study from Transylvania (1770-1830)” în *Studies of History and Philosophy of Biological and Biomedical Sciences*, nr. 43/2012, pp. 720-729.

Șotropa, Virgil, *Românii la Gimnaziul Latino-Catolic din Bistrița (1729-1779)*, în *Revista istorică-culturală*, Arhiva Someșană, nr. 28, Năsăud, 1940, pp. 47-64.

Spary, Emma, „Introduction: Centre and periphery in the eighteenth-century Habsburg ‘medical empire’” în *Studies in History and Philosophy of Biological and Biomedical Sciences*, nr. 43/2012, pp. 684-690.

Szabo, Franz, „Cameratism, Josephinism, and Enlightenment: The Dynamic of Reform in the Habsburg Monarchy, 1740-1792” în *Austrian History Yearbook*, nr. 49/2018, pp. 1-14.

Ștefănescu, Barbu, „Considerații asupra nivelului tehnicii agricole din Bihor în secolul al XVIII-lea. Implicații ale introducerii și generalizării culturii porumbului”, în *Crisia* nr. XIII/1983, pp. 167-182.

Tămâian, Petru, „Seminarul din Oradea în istoria culturală a neamului românesc” în *Vestitorul*, nr. 12/1927, pp. 13-18

Tășiedan, Ștefan „Icoane din viața poporului român din Bihor (1726-1748) I” în *Cultura Creștină*, III, nr. 1/1913, pp.15-22.

Tășiedan, Ștefan „Icoane din viața poporului român din Bihor (1726-1748) II” în *Cultura Creștină*, nr. 3/1913, pp. 81-86.

Tășiedan, Ștefan „Icoane din viața poporului român din Bihor (1726-1748) III” în *Cultura Creștină*, nr.5/1913, pp. 146-147.

Ștefan Tășiedan, „Icoane din viața poporului român din Bihor (1726-1748) IV”, în *Cultura Creștină*, nr. 4/1913, p. 112.

Tășiedan, Ștefan, „Din viața și activitatea primului episcop sufragane român din Oradea Mare, Meletie Kovács (1748-1775)” în *Cultura Creștină*, IV, nr. 10/1914, pp. 300-308.

Tăutu, Aloisie Ludovic, „Crâmpeie din începuturile învățământului primar în dieceza Orășii” în *Vestitorul*, nr. 12/1927, pp. 25-32.

Tăutu, Aloisie, *Efrem Banianin, pretinsul episcop ortodox al Orășii-Unit (1699)*, în *Cultura Creștină*, nr. 10, octombrie/1936, Blaj, pp. 600-612.

Turcuș, Șerban, „Ignatie Darabant – Iluminism și pragmatism” în *Acta Musei Napocensis*, 32, 1995, II, Istorie, pp. 383-390.

Vlčková Michaela, *Úvod šestinedělky: Význam obřadu v lidové tradici a v liturgii cirkve*, în *Studia Ethnologica Pragensia*, nr. 1/2016, pp. 27-40.

Volker, Press, „The Habsburg Court as Center of the Imperial Government” în *Journal of Modern History*, nr. 58, December/1986, pp. 23-45.

Zsugán, Iuliu, „Conscrierea urbarială a localității Biharea din 1779”, în *Crisia* nr. XIX/1989, pp. 429-434.

6. Online bibliography

<https://www.papalencyclicals.net/councils/ecum12-2.htm>,

<https://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bdragosi.html>.

<https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Religionsfonds>

<https://www.oradeaheritage.ro/biserica-cu-luna/>

<https://www.oradeamea.com/vechilefarmaciioradene/>

<https://www.crestinortodox.ro/sfinti/sfintii-arhangheli-mihail-gavriil-73102.html>

<https://www.libertatea.ro/stiri/sfintii-mihail-si-gravil-8-noiembrie-traditii-1645424#sfintii-mihail-si-gavril-in-legendele-romanesti>

<http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bpotsy.html>

<https://dexonline.ro/intrare/maria%C8%99/32831/definitii>